

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, преподавател в Нов български университет, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, за *дисертационния труд* за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на Гергана Ленкова Несторова

КЛАВИРНА ИЗРАЗНОСТ И АСПЕКТИ НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА В СОЛОВИТЕ ТВОРБИ ЗА ПИАНО НА ЮЛИЯ ЦЕНОВА

редовен докторант в Инструментален факултет, Клавирна катедра
с научен ръководител: проф. д-р Димитър Цанев

Биографични данни: Гергана Несторова завършва с отличие и национална диплома НУМСИ “Проф. Панчо Владигеров” – Бургас, и НМА „Проф. Панчо Владигеров” – София (2013), а от 2014 е редовен докторант. От март 2018 е преподавател по пиано към клавирна катедра на НМА. Впечатляваща е колекцията ѝ от носител: *Николай Рубинщайн* (Париж, 2006) – трета награда, *Карл Филч* (Сибиу, 2005) – втора награда, *Класика и съвременност* (Стара Загора, 2002) – трета награда, *Шуман – Брамс* (Пловдив, 2003) – трета награда, Национален конкурс за най-добро изпълнение на българска творба *Върбан Върбанов* (Бургас, 2000, 2004, 2008) – специални награди и в трите издания, Награда за най – добро изпълнение на концерт с оркестър от Лятна музикална академия (Сан Даниеле, Италия, 2012), Международен конкурс за българска и японска музика, (София, 2008) – трета награда, Академичен камерен конкурс *Никола Стефанов* (София, 2014) – първа награда, *Димитър Ненов* (Разград, 2014) – трета награда, *Албер Русел* (София, 2016) – първа награда. През 2010 завършва активен майсторски клас при проф. Дмитри Башкиров в Международната лятна академия в Залцбург (Австрия). Гергана Несторова свири с Mozart Virtuoso Festival Orchestra – Токио, Софийска филхармония, Бургаска филхармония, Симфоничен оркестър – Пазарджик, Симфониета Видин, Шуменска филхармония, Разградски филхармоничен оркестър. Дирижирана е от Мартин Пантелеев, Иван Кожухаров, Йордан Дафов, Георги Патриков и др. Участва във фестивалите: “Варненско лято” (2019), Европейски музикален фестивал (2013), „ppIANISSIMO” (2011, 2015, 2016), „Катя Попова” (2016), Нова българска музика (2018), “Артис” (2018). Изнася солов рецитал в цикъла “Музиката на Европа” (2019), с премиерни за България съвременни творби от швейцарски композитори.

Съдържание на дисертационния труд

Увод. Първа глава: *Юлия Ценова в измеренията на музикално-историческото време*, където е поставен проблемът за присъствието на Юлия Ценова във времето и как се вписва тя с нейния самобитен и въздействащ творчески език в контекста на полистилистичните европейски и световни тенденции в музиката. Втора глава: *Опит за систематизация и периодизация в клавирната музика на Юлия Ценова през определени творчески и оперативни ракурси* разглежда чрез систематизация и периодизация клавирното наследство на композиторката, личните ѝ творчески и оперативни ракурси, и са изведени основни нейни характеристики в стила. Трета глава: *Интерпретационно-аналитични подходи към соловите клавирни творби на Юлия Ценова* (3.1. „Триптих за клавиатура”; 3.2. „Musica solitudinis”; 3.3. „Четири молитви”; 3.4. „q.f.f.f.s”) е водеща част от изследването със същностен анализ на четирите ѝ солови творби, провокиран и определен от опита на младия докторант-изпълнител. Чрез интерпретационно-аналитичен подход се осъществява търсенето на композиторското „ценово“ пространство и смисъла му, яркото му възплъщение в звука и посланията на Юлия Ценова за нас. Заключение. Библиографията включва 39 източника: на български – 21; на руски – 6; на латиница – 7; цитирани – 5 източника; както и филма „Молитва на стената”, 2002, БНТ за Юлия Ценова с режисьор и сценарист Вергиния Костадинова; и интервю с Юлия Ценова от 1998 в предаването „Студио музика“ по БНР, публикувано и през 2018 по повод 70 години от рождението ѝ.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Основен предмет на изследването е клавирната изразност и различните интерпретационни аспекти на четирите пиеси на Юлия Ценова. Целите на настоящата разработка са да бъдат изяснени клавирните аспекти на изразността в музика ѝ, предложен е и интерпретационен вариант за разкодиране на това сложно и многопластово пианистично изкуство. Този текст има основна задача да преведе, съхрани и предаде на читателя често „непреводимите“ одухотворени послания на Юлия Ценова, оставила ярка следа в панорамата на съвременното българско музикално изкуство.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Четирите солови творби за пиано се утвърждават като ярък носител на стилови белези, присъщи както за цялото творчество на Ценова, така и намиращи родство с европейските тенденции на композиторската мисъл от края на ХХ и началото на ХХІ век. Близка до теченията на алеаториката и минимализма, музиката на Юлия Ценова не може да бъде причислена само към едно направление, а е разгледана като органично и многокомпонентно явление.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Докторантката открива и коментира: 1) редица сходства между творбите, по отношение на натрупванията и надграждането на клавирната трудност и в сложността на формите; 2) съдържанието като водещо за драматургичната структура, спонтанността, моментното хрумване са търсен акцент и основен стилово белег; 3) мащабът и широката амплитуда на композиторката, които я отправят понякога в крайности; 4) богатият диапазон на идейно-емоционалните контрасти на фактурата; 5) разгърнатата трактовка на пианото (различни варианти на специфичен отзвучаващ тон (акорди, клъстери, педал и пр.), ударна трактовка, микроструктури в мелодийното формиране, темброрегистрови контрасти и диалози и др) и превръщането му в универсален елемент от музикалния инструментариум. Докторантката смята (и чрез собствен пианистичен опит), че пиесите са предизвикателство за въображението и инструменталното майсторство на всеки пианист заради *„импровизационния подход и гъвкавото мислене, специфичната метроритмична чувствителност и „джазова“ насоченост, тънкото „чуване“ на темброриспективния цвят и добрият слухов контрол при многопластовата фактура“*. Гергана Несторова оставя отворен и в ръцете на следващите изпълнители и изследователи на музиката въпросът за бъдещето на клавирното наследство на Юлия Ценова.

Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването

Смятам, че докторската работа на Гергана Несторова е теоретично и изпълнителски сериозна и стойностна, имайки предвид и нейния пианистичен опит, както и начина на работа на научния ѝ ръководител – проф. д-р Димитър Цанев.

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Гергана Несторова е точна в цитиранията си, които не са много, вероятно поради естеството на разработката.

Приноси на дисертационния труд

1. За пръв път е осъществено широкоспектърно изследване на соловите произведения за пиано на Юлия Ценова като нейните четири клавирни творби са разгледани от интерпретационна гледна точка като пианистично, артистично и художествено предизвикателство.
2. Поставен е проблемът за присъствието на Юлия Ценова в измеренията на музикално-историческото време, в контекста, както на българските, така и на европейски и световни тенденции в музикалното изкуство от този период.
3. Направен е опит да се систематизира и периодизира клавирното наследство на Юлия Ценова през творчески и оперативни ракурси. Изведени са жанрови

особености, стилови белези и специфика на клавирната изразност на композиторката.

4. Настоящото изследване би могло да бъде отправна точка за бъдещи музиканти с интерес към творчеството на Юлия Ценова, като предложените аналитично-интерпретационни подходи към пиесите дават идеи за преодоляване на трудности от техническо и художествено естество.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията и коректно предава характера на научния текст на докторската работа.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Не познавам лично Гергана Несторова. Но лично познавах проф. Юлия Ценова. Радостна съм, че тази докторска разработка прави възможно повече пианисти да имат начален стимул за работа върху нейните клавирни творби и така произведенията ѝ да останат живи чрез изпълнителския и научен опит на поколенията.

Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантката има достатъчно (3 на брой) публикации върху темата:

1. *Юлия Ценова – пространства на самотата*, Докторантски четения 2017, НМА „Проф. Панчо Владигеров”, София. Марс-09
2. *Интерпретационно-аналитични подходи в „Триптих за клавиатура” от Юлия Ценова*, „Алманах” на НМА „Проф. Панчо Владигеров”, София, 2019, под печат
3. *Юлия Ценова – сакрални пространства в „Четири молитви“* Докторантски четения 2019, НМА „Проф. Панчо Владигеров”, София, под печат

Като част от докторската разработка съм добавила само изпълненията на произведения от Юлия Ценова от мащабната концертна дейност на Гергана Несторова в периода 2014-2019:

1. 2015 – 18.04 – изпълнение на “...that is the question”(камерна творба от Юлия Ценова за две пиана, ударни инструменти, диригент и четец) на XVIII Международен клавирен фестивал “ppIANISSIMO”, БНР, първо студио
2. 2015 – 18.11 – участие в докторантски концерт с изпълнение на “Musica solitudinis” от Юлия Ценова, Концертна зала на НМА
3. 2017 – 13.02 – концерт, посветен на клавирното творчество на Юлия Ценова – изпълнение на „Триптих за клавиатура”, Musica solitudinis”, Четири молитви” за соло пиано и “that is the question”за две пиана, ударни инструменти, диригент и четец, Концертна зала на НМА
4. 2018 – 03.03 – участие в концерт „Обичам Българската музика” по случай Националния празник, Юлия Ценова – „Молитва за слънце”, София, Камерна зала „България”

Мнения, препоръки и бележки

Нямам.

В заключение на това СТАНОВИЩЕ ще завърша със следната оценка:

Дисертационният труд на Гергана Ленкова Несторова **КЛАВИРНА ИЗРАЗНОСТ И АСПЕКТИ НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА В СОЛОВИТЕ ТВОРБИ ЗА ПИАНО НА ЮЛИЯ ЦЕНОВА**, заедно с носените от него приноси с научни и приложни качества, както и нейните публични изяви, публикации и концерти, смятам достатъчни, за да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, на Гергана Ленкова Несторова, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

21.10.2019, София

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова